

Briefing kunstopdracht Baanhoekweg

bruggen bouwen tussen natuur, cultuur en bewoners, bezoekers & bedrijven

Stichting voor de Werkplaats | Lotti Hesper | 11 maart 2020 | Dordrecht

Opdracht

Aan professionele kunstenaars, ontwerpers en vormgevers uit Nederland vraagt Stichting voor de Werkplaats een ideeschets te maken voor een Biesbosch geïnspireerd kunstwerk. Het gaat om een kunstwerk in de openbare ruimte op de Baanhoekweg in Dordrecht als onderdeel van het kunst- en cultuurprogramma StaART. Met dit programma wil Stichting voor de Werkplaats in de wijk Staart:

- bruggen bouwen tussen natuur, cultuur en bewoners, bezoekers en bedrijven;
- de Baanhoekweg de oprijlaan naar de Hollandse Biesbosch maken;
- de Staart positief op de kaart van Dordrecht en de Drechtsteden zetten;
- de leefbaarheid aanpakken.

Voor dit kunstwerk werkt Stichting voor de Werkplaats samen met Uitvoeringscoalitie Waterdriehoek, Dordrechts Museum, Cirkellab en de Gemeente Dordrecht. Ambitie is om het kunstwerk eind 2020/begin 2021 te onthullen.

Criteria

- de opdracht biedt ruimte aan verschillende kunstvormen en is op meerdere plekken langs de Baanhoekweg te beleven;
- de kunst verwijst naar natuurgebied de Biesbosch, meer info www.np-debiesbosch.nl;
- er is sprake van community art doordat de kunstenaar op de een of andere manier de community bij ontwerp/uitvoering betreft;
- de voorkeur gaat uit naar kunst met (her)gebruik van lokale materialen, reststromen en/of machines uit de Staart;
- de voorkeur gaat uit naar een kunstenaar die een nauwe band met Dordrecht heeft, echter is de artistieke kwaliteit leidend;
- de kunst gaat minimaal 10 jaar mee;
- alleen professionele beeldend kunstenaars, illustratoren en vormgevers, afgestudeerd aan een hbo-opleiding voor beeldende kunst en/of vormgeving, of die ten minste vier jaar aantoonbaar professioneel werkzaam zijn, komen voor de opdracht in aanmerking.

Budget

- Voor de ideeschets is geen geld beschikbaar;
- Er worden maximaal drie kunstenaars geselecteerd om een schetsontwerp te maken. Daarvoor is per kunstenaar € 1.000,- excl. btw beschikbaar.
- Uit de schetsontwerpen wordt een definitieve kunstenaar gekozen. Voor het definitieve ontwerp en de uitvoering is een richtbedrag van € 70.000,- beschikbaar. Hiervan is € 42.000,- zeker, de overige € 28.000,- is nog afhankelijk of een groot fonds eind mei 2020 gaat toezeggen. Als de kunstenaar nog meer budget verwacht nodig te hebben, moeten kunstenaar en opdrachtgever daar gezamenlijk acties in ondernemen. Alle genoemde bedragen zijn exclusief btw.

Procedure en tijdsplan

- Deadline voor het indienen van de ideeschets, portfolio, CV en toelichting op de ideeschets van maximaal een half A4 is woensdag **15 april 2020**;
- In de tweede helft van april 2020 komt de selectiecommissie bijeen om maximaal drie ideeschetsen te selecteren. De gekozen kunstenaars krijgen opdracht om een schetsontwerp te maken;
- De selectiecommissie bestaat uit:
  - Linda Janssen, adviseur kunst openbare ruimte of Judith Spijksma conservator hedendaagse en moderne kunst, Dordrecht Museum
  - Wilma Wubben wijkmanager Gemeente Dordrecht
  - Gerben Baaij, directeur Dordrecht Marketing of Rob Berkers, procesmanager Coalitie Waterdriehoek
  - Marianne den Braven, beleidsmedewerker Nationaal Park Biesbosch
  - twee bewoners nabij Baanhoekweg
  - Thirza Monster, adviseur circulaire economie
  - projectleider Lotti Hesper
- Deadline voor het indienen van het schetsontwerp is dinsdag **19 mei 2020**.
- Eind mei/begin juni 2020 komt de selectiecommissie wederom bijeen om een definitieve keuze te maken. De gekozen kunstenaar krijgt opdracht om een definitief ontwerp te maken.

Deadline schetsontwerp

Uw ideeschets, portfolio, CV en toelichting op ideeschets kunt u uiterlijk 15 april per mail/We-transfer sturen aan:

Stichting voor de Werkplaats

t.a.v. Lotti Hesper

post@lottihesper.nl

Mocht u nog vragen hebben, dan vernemen wij die graag via onze projectleider Lotti Hesper: post@lottihesper.nl en 06-4421 5656.

Beschikbaarheid van de inzendingen en het winnende ontwerp

Alle ingediende portfolio's en ideeschetsen blijven gedurende een half jaar ter beschikking van Stichting voor de Werkplaats. Deze stukken worden alleen gebruikt om over de resultaten en het verloop van het project te communiceren. Voor zover Stichting voor de Werkplaats publiciteit wil geven aan de resultaten van de kunstopdracht, heeft zij de bevoegdheid gedurende deze termijn de inzendingen te publiceren of te exposeren, zonder de deelnemers daartoe vergoeding schuldig te zijn.

De Staart
is het waard.

WATERICONEN
Biesbosch Dordrecht Kinderdijk

DORDRECHTS MUSEUM

DORDRECHT

cirkelab*

BIJLAGE ACHTERGRONDEN

Kunst- en cultuurprogramma StaART

WAAROM?

Aanleiding

De wijk de Staart in Dordrecht is enerzijds een wijk met zware industrie, maar ook een wijk met veel groen en mooie uiteinden: de Biesbosch en de historische binnenstad. En intrigerende stroken industrie, woningen en de rivieren Wantij en Merwede. Er was een gibel in de wijk aanwezig die inmiddels grotendeels is afgegraven en gesaneerd. Momenteel is de wijk al een paar jaar regionaal en landelijk in het nieuws in verband met het lozen van GenX, daarvoor PFOA, door chemiebedrijf Chemours/Dupont.

De Baanhoekweg (gedeelte van 2,3 km tussen N3 en spoorviaduct) zou de oprijlaan naar de Biesbosch moeten zijn, maar door de tegenstellingen van industrie, wonen en natuur komen mensen te weinig in de sfeer van dit bijzondere natuurgebied. Daar moet een Biesbosch geïnspireerd kunstwerk verandering in brengen!

Doelen – beoogde resultaten

De doelen voor een kunst- en cultuurprogramma op de Staart zijn:

Doelen	Beoogde resultaten eind 2020/begin 2021
Bruggen bouwen tussen natuur, cultuur, bewoners, bezoekers en bedrijven	<ul style="list-style-type: none"> • 40 mensen uit de buurt met diverse achtergronden (arm, rijk, diverse culturele achtergronden) hebben actief bijgedragen met hun trots en ideeën. Denk aan grafisch vormgever, ecooloog, monteren vogelhuisjes, verspreiden flyers, maken hapjes, mozaïeken bank door iemand uit bijstand, moeder van school e.d. • Een selectiecommissie met o.a. 2 bewoners en 2 mensen van bedrijven selecteert als er een kunstenaar gekozen moet worden.
De Baanhoekweg de oprijlaan naar de Hollandse Biesbosch maken;	In 2020/2021 is een groot kunstwerk gerealiseerd in de openbare ruimte van Baanhoekweg
De Staart positief op de kaart van Dordrecht en de Drechtsteden te zetten.	Minimaal 10 positieve artikelen in pers Facebookpagina heeft 500 likes .....
De leefbaarheid aanpakken;	Van een 6,7 naar 7,0 of hoger in 2021 leefbaarheidsscan gemeente Dordrecht Op 10 plekken in de wijk is iets met kunst gedaan. Meer bewoners en bedrijven komen in aanraking met kunst- en cultuurprojecten waardoor ze de wijk positiever waarderen. Bv via huis-aan-huis flyers over projecten, uitnodiging opening, meedoen e.d.

WAAR?

De Staart is een volksbuurt van de stad Dordrecht, in de Nederlandse provincie Zuid-Holland. Het is de enige wijk van die stad die ten oosten van het Wantij ligt. Omdat het oostelijk gedeelte van het Eiland van Dordrecht op de kaart een uitstekende strook vormt noemt men de wijk *De Staart*. De wijk wordt doorsneden door de N3. Het westelijke deel van de wijk heet de Staart, het oostelijke deel van de wijk heet de Merwedepolder. De wijk ligt op het gebied van de voormalige heerlijkheid Huis te Merwede en is opgetrokken in het interbellum en in de eerste decennia na de oorlog.

Het leefklimaat op De Staart is een ambivalente zaak. Enerzijds ligt de buurt in de nabijheid van de Merwelanden en de Hollandse Biesbosch, die veel mogelijkheid tot recreatie bieden, anderzijds bevindt zich in de directe nabijheid van de wijk een industrieterrein, waar onder meer een afvalverwerkingsbedrijf, een chemische fabriek en diverse andere bedrijven zijn.

Bron: www.nl.wikipedia.org

De Merwedestraat en Baanhoekweg zijn de hoofdwegen door de Staart. De Baanhoekweg voor kunstopdracht is 2,3 km lang tussen N3 en spoorlijn en komt uit in de Hollandse Biesbosch.

kaarten: Google | foto's: Lotti Hesper, Funda in Business

Baanhoekweg met fietspad en spoorviaduct

De Staart heeft 5.312 inwoners. Relatief veel jongeren (20-39 jaar) en 80-plussers. Er wonen niet noemenswaardig veel of weinig niet-westerse allochtonen. Zowel niet-westerse als westerse allochtonen wonen verspreid over de wijk. Het aantal huishoudens is 2.523 waarvan 1.010 eenpersoonshuishoudens, 698 tweepersoonshuishoudens, 218 eenoudergezinnen en 506 tweeoudergezinnen.

De Staart telt 1.408 koopwoningen, 449 huurwoningen van corporaties en 804 huurwoningen van particulieren. Er zijn veel kleine woningen, vraagprijs rond € 100.000,- en dus zeer geschikt voor starters.

Het aandeel lage inkomens op de Staart is 53%, 40% middeninkomens, 7% hoge inkomens. De Staart had in 2014 het laagst gemiddeld inkomen van Dordrecht van € 19.500,-, voor Dordrecht gemiddeld is dat € 23.900,-.

De wijk wordt als veilig ervaren met een 6,9 en de leefbaarheid scoort iets lager dan gemiddeld met 6,7. Overlast en criminaliteit scoren lager dan gemiddeld in Dordrecht.

Wat verder opvalt: nabijheid industrie, voorzieningenniveau staat onder druk (geen huisartspraktijk meer, bus komt nog twee keer per uur ipv vier keer, geen pinautomaat, in Staart Oost geen Nederlandse supermarkt), wel voorzieningen als natuurgebieden De Merwelanden, Biesbosch, jachthaven, golfbaan nabij. Organisatiegraad en bewonersbetrokkenheid varieert en was laag, in 2017 veelbelovende initiatieven.

Bron: Wijkscan Staart, gemeente Dordrecht, 2017

PROGRAMMA

Naast de Kunstopdracht Baanhoekweg zijn ook Brugwachter Teus en een social sofa project onderdeel van het Kunst- en Cultuurprogramma StaART. Ambitie is dat zich in de loop van de tijd meer kunstprojecten onder het programma ontwikkelen met diverse partners en financiers.

Circulaire economie op de Staart

Thirza Monster van Cirkellab geeft aan dat de circulaire economie voor de Staart een enorm potentieel biedt. Zij is als adviseur/co-projectleider bij het kunstprogramma betrokken zijn. In Nederland kan de totale marktwaarde van kansen binnen de circulaire economie oplopen tot jaarlijks €7.3 miljard, wat vergelijkbaar is met 54.000 banen (TNO, 2013). Op de Staart is hiervoor een kansrijke voedingsbodem aanwezig, gezien de reeds aanwezige bedrijven op het vlak van afvalverwerking, recycling en maakindustrie, maar ook in de unieke ligging, de beschikbare arbeidskrachten in de wijk (en omliggende wijken als Vogelbuurt en Lijnbaangebied) en de nabijheid van wonen, werk en recreatiegebied. Daarmee kan de Staart uitgroeien tot een 'circulaire hotspot' – een voorbeeld bedrijventerrein en wijk waarin kringlopen zoveel mogelijk lokaal gesloten worden – van Dordrecht, de regio en Nederland. Cirkellab verwacht dan ook dat een duidelijk profiel voor dit bedrijventerrein inclusief wijk een positieve uitwerking heeft voor de gemeente, haar inwoners en bedrijvigheid.

COMMUNICATIE

Slogan: De Staart is het waard

Medewerkers van organisaties, bewoners en ondernemers in de wijk dachten in 2018 mee over de vraag wat de Staart bijzonder maakt. Welke sterke punten we samen kunnen benadrukken. Hoe we samen kunnen bouwen aan een goede naam voor de wijk. Hieronder het resultaat, inclusief de trefwoorden die de Staart heel goed kenmerken.

De Staart heeft een bijzondere, soms bewogen geschiedenis. Maar de **veerkracht** van Staartenaren is groot. De wijk herpakt en vernieuwt zich telkens weer. Dat is soms hard werken, maar de Staart is **ondernemend**, met zijn bedrijven langs de rivier, maar ook de bewoners zetten zich in, voor elkaar, voor de wijk.

Op de Staart is alle ruimte. Het is er zeer rustig, veilig en betaalbaar wonen tussen het vele **water en groen**; wandelen langs de rivieren, uitkijken op jachthaven en scheepvaart, alle ruimte voor bewegen en sporten, alle ruimte om te ontmoeten. Iedereen is er in voor een praatje.

Je moet er wel wat voor doen. Dit eiland 'op' een eiland moet je willen ontdekken. Kom die brug dus gerust over en ontdek wat de Staart heeft te bieden. Staartenaren vinden het vanzelfsprekend over de brug te komen. Letterlijk, omdat de **verbinding** met de stad en de snelweg uitstekend zijn. Figuurlijk, omdat ontmoeting belangrijk is, Staartenaren betrokken zijn bij anderen.

De Staart is in beweging. Dat leer je wel op een ondernemend eiland, waar eb en vloed invloed hebben. Kom dus eens langs en ontdek de Staart.

De Staart is het waard.

Bron: <https://www.wijkendordrecht.nl/staart/voor-en-over-de-wijk/de-staart-is-het-waard>

Doelgroepen

De doelgroepen van het kunst- en cultuurprogramma StaART zijn:

Doelgroep	Aantallen	Effect(en) bij doelgroep(en)
buurtbewoners Staart	40 mensen uit de buurt met diverse achtergronden (arm, rijk, diverse culturele achtergronden) hebben actief bijgedragen met hun trots en ideeën. Denk aan grafisch vormgever, ecooog, monteren vogelhuisjes, verspreiden flyers, maken hapjes, mozaïeken bank door iemand uit bijstand, moeder van school e.d. Een selectiecommissie met o.a. 2 bewoners en 2 mensen van bedrijven/initiatieven uit de buurt selecteert als er een kunstenaar gekozen moet worden. En is verder als klankbordgroep betrokken bij gehele project.	Deelnemen, trots zijn; De wijk als positief en betere leefbaarheid ervaren; Stimulans om ook eigen kunst- en cultuurprojecten in de wijk te ontwikkelen; Dat verschillende doelgroepen letterlijk of figuurlijk meer bruggen bouwen naar elkaar; In geld of in natura bij te dragen; Niet verdwalen, op goede weg richting Biesbosch; Nieuwsgierigheid naar de wijk: kunst, mooie initiatieven etc. De wijk komen ontdekken.
bestaande initiatieven en partners als: buurtwerk, vogelvereniging Voliere, moestuin de Terp, bibliotheek, moskee, bejaardenhuis, pluktuin Boterdiepstraat, scholen	10 bestaande initiatieven/partners uit buurt worden betrokken.	
bedrijven Staart: betrokkenheid bedrijven en hun medewerkers bij Staart vergroten. Zoeken via site Kvk op postcodegebied 3313 van Staart levert 731 resultaten op!	2-5 bedrijven van de Staart worden betrokken door leveren van euro's/materialen/kennis e.d.	
bezoekers Staart waaronder bezoekers die op weg zijn naar Biesbosch, kunstliefhebbers, familie en vrienden bewoners, bezoekers bedrijven	Bezoekers die over Baanhoekweg naar Biesbosch gaan: elk weekend zeker 200 mensen. Waarschijnlijk meer dan 400 auto's die per week hun spullen brengen bij afvalbrengrstation en daardoor over Baanhoekweg rijden.	
bewoners Dordrecht nieuwsgierig maken naar de Staart	Gemiddeld 20 likes per week voor Facebookposts van Brugwachter Teus	

PARTNERS

Stichting voor de Werkplaats

Het kunst- en cultuurprogramma StaART is een project van Stichting voor de Werkplaats.

Stichting voor de Werkplaats is opgericht in 2012 om Werkplaats Oost, 3000 m² oude ambachtsschool aan de Reeweg-Oost in Dordrecht, tijdelijk cultureel te programmeren. Sinds 2016 is de stichting de organisator van Broedplaats Het Vogelnest in de Vogelbuurt in Dordrecht. Het Vogelnest biedt een plek waar burensamenkomsten kunnen realiseren. Een

ontmoetingsplaats voor iedereen die de wijk de Vogelbuurt mooier, creatiever en gezelliger wil maken. Resultaten tot nu toe: bewoners in vijf sloopwoningen van Woonbron zetten zich 6 uur/week in voor de buurt, ruime koffiebar voor en door de buurt in stoere zeecontainer met uitschuifbare serre, 14 muurschilderingen van 10x10m, organisatie buurtwerk en vele activiteiten in de buurt als creaclub, doe-het-zelf naaiatelier, meidenavond, huiswerkclub, kindersport, zakgeldclub, gratis ontbijten op zondag etc.

<https://www.facebook.com/SVDWP/> & www.vogelnest.nl

Lotti Hesper maakt verwaarloosde plekken mooi

Lotti Hesper vervult in opdracht van Stichting voor de Werkplaats de projectleiding van StaART. In 2007 begon Lotti, opgeleid als architect, in Delft met 'Kunztwerketalagetochten', raamkunst in de Kromstraat. Inmiddels zijn er meer dan 75 plekken mooi gemaakt, vooral in Delft, Delfshaven en Dordrecht. Van brievenbussen met foto's van vroeger tot 14 muurschilderingen van 10x10 meter in de Vogelbuurt in Dordrecht. En van wisselende exposities op schuttingdelen van Bram's frietbakker tot 10 gevellijsten met thema trots in Delfshaven. Ook is ze oprichter en projectleider bij landelijke Stichting Brugwachtershuisjes voor nieuw leven in lege brugwachtershuisjes. Dit alles doet Lotti in samenwerking met bewoners, ondernemers, woningcorporaties, gemeentes, lokale stichtingen en fondsen. Ideeën, talenten en trots van bewoners zijn belangrijke ingrediënten voor haar projecten. Sinds 2013 woont Lotti in Dordrecht met haar man Paul en kinderen Isabel (2010) en Ruben (2013). Meer info: www.lottihesper.nl & www.brugwachtershuisjes.nl

Uitvoeringscoalitie Waterdriehoek

De Waterdriehoek verbindt het Werelderfgoed Kinderdijk met de historische stad Dordrecht en het Nationaal Park de Biesbosch. Deze regio herbergt unieke natuur, zeer bijzonder erfgoed en rijke cultuur. Het water in deze regio vormt zowel fysiek als mentaal de verbinding tussen de bijzondere iconen. De Waterdriehoek is geen merk of marketingconcept, maar de naam van de samenwerking tussen de verschillende partijen in het gebied namelijk: Waterbus, de Stichting Werelderfgoed Kinderdijk, het Parkschap Nationaal Park De Biesbosch, de gemeenten Dordrecht, Molenlanden en Alblasterdam, de Provincie Zuid-Holland en Dordrecht Marketing. De samenwerking heeft ertoe bijgedragen dat de afgelopen jaren de regio, met de daarbinnen liggende iconen, is uitgegroeid tot een (internationale) toeristische bestemming van formaat.

Dordrechts Museum

Wij geloven dat historisch besef en gevoel voor schoonheid het leven van mensen verrijkt en zo bij kan dragen aan een betere samenleving. Daarom verzamelen en behouden we schilderkunst en delen we de schoonheid en achtergrond ervan met een zo breed mogelijk publiek. Door onze bezoekers op een impactvolle manier te laten genieten van kunst, willen wij bijdragen aan die verrijking.

De Staart
is het waard.

Gemeente Dordrecht

Dordrecht zit vol met ambities. Samen met Dordtenaren zetten wij ons in om die ambities waar te maken. De stad telt 118.667 inwoners (1 januari 2019, bron: CBS).

Adviseur circulaire economie: Thirza Monster – Cirkellab

"Met een enorme passie voor duurzaamheid, zet ik mij al jaren als ondernemer en organisatie-antropologe – maar ook als burger – met volle overtuiging in voor dit thema. Geïnspireerd geraakt door circulaire economie door de productie van een boek waarvoor ik met vele bedrijven gesproken heb die hierin het voortouw durfden te nemen. In de dynamische wereld van circulaire economie specialiseer ik mij als duurzame netwerker, verbinder, communicator, projectmanager, creator en frisdenger. Hoewel ik werk vanuit een boel idealisme, wordt vanuit Cirkellab áltijd een vertaling gemaakt naar heldere, haalbare en concrete projecten en adviezen. Woonachtig in de prachtige, historische stad Dordrecht, fan van de natuur én harde gitaren muziek, en maak graag weer wat moois van afgedankte materialen!" www.cirkellab.nl

Communicatieadviseur Diana Henneken

"In 2017 ben ik als zelfstandig communicatieadviseur, tekstschrijver, coördinator aan de slag gegaan. Voor die tijd was ik 18 jaar coördinator bij TIEN Plus (onderdeel van MEE Plus), de afdeling die de wijkkranten en alle andere vormen van wijkcommunicatie in Dordrecht ondersteunt en stimuleert. De Staart, met wijkkrant De Staartenaar, ken ik zodoende goed. 'De wijkkrant is een wereldkrant', staat op een t-shirt dat ik zo nu en dan nog draag. Het is niet nieuw, maar nog altijd waar. Wat in een wijk gebeurt, is (in ieder geval voor de bewoners, ondernemers, bezoekers en recreanten) minstens zo belangrijk als wereldnieuws. Kunst verbindt, ik heb er zin in." www.d-zaken.nl

Diverse bewoners

Bewoners in de wijk zijn een belangrijke partner in het project. Zij wonen immers in de wijk, weten wat er speelt qua problemen, uitdagingen en zijn de dagelijkse oren en ogen van het project. Belangrijk is om de ideeën, talenten en trots van deze mensen in te zetten om de wijk en de mensen in hun kracht te zetten.

Diverse bedrijven uit wijk

Diverse bedrijven/ondernemers uit de wijk hechten belang aan een kunst- en cultuurprogramma voor de Staart. Dit blijkt onder meer uit de financiële bijdrage die de volgende partijen aan het opstellen van een projectplan hebben geleverd: woningcorporaties Woonbron en Trivire, bedrijven HVC, Dudok Groep/Peute en Chemours.